Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 8 december 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Tjänster som tillhandahålls av sakförare — Taxa — Domstolar — Undantag ej möjligt”

I de förenade målen C-532/15 och C-538/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza, Spanien) och Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien), genom beslut av den 22 och den 18 september 2015, som inkom till domstolen den 9 respektive den 15 oktober 2015, i målen

Eurosaneamientos SL,

Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano,

UTE PTR Acciona Infraestructuras SA

mot

ArcelorMittal Zaragoza SA,

ytterligare deltagare i rättegången:

Consejo General de Procuradores de España (C-532/15),

och

Francesc de Bolós Pi

mot

Urbaser SA (C-538/15),

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta samt domarna E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev och S. Rodin (referent),

generaladvokat: M. Wathelet,

* * Rättegångsspråk: spanska.

justitiesekreterare: handläggaren X. Lopez Bancalari,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 15 september 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Eurosaneamientos SL, genom J. Garcia-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto och A. Rada Pumariño, abogados, samt genom J. Issern Longares, procurador,

— Francesc de Bolós Pi, genom J. García-Gallardo Gil-Fournier, A. Guerrero Righetto och A. Figueras Sabater, abogados, och genom F. de Bolós Pi, procurador,

— Urbaser SA, genom J. Badía Armengol och L. Ruz Gutiérrez, abogados, samt genom J. Pons Arau, procurador,

— Consejo General de Procuradores de España, genom A. Guerrero Righetto och J. García-Gallardo Gil-Fournier, abogados, samt genom J. Estévez Fernández-Novoa, procurador,

— Spaniens regering, genom S. Centeno Huerta och M. García-Valdecasas Dorrego, båda i egenskap av ombud,

— Nederländernas regering, genom M. Bulterman, M. de Ree och C. Schillemans, samtliga i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom H. Tserepa-Lacombe, C. Urraca Caviedes och J. Rius, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 4.3 FEU, artiklarna 56 och 101 FEUF, artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och artiklarna 4 och 15 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (EUT L 376, 2006, s. 36).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Eurosaneamientos SL, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano samt UTE PTR Acciona Infraestructuras SA och, å andra sidan, ArcelorMittal Zaragoza SA, och i ett mål mellan Francesc de Bolós Pi och Urbaser SA, rörande sakförararvode.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Artikel 4.8 i direktiv 2006/123 har följande lydelse:

”I detta direktiv används följande definitioner:

…

8. *tvingande hänsyn till allmänintresset*: hänsyn som domstolen i sin rättspraxis bedömt som tvingande på grund av allmänintresset, t.ex. följande: allmän ordning, allmän säkerhet, skydd för människors liv och hälsa, folkhälsa, bibehållen ekonomisk jämvikt i det sociala trygghetssystemet, konsumentskydd och skydd av såväl tjänstemottagare som arbetstagare, rättvisa handelstransaktioner, kamp mot bedrägerier, skydd av miljö och stadsmiljö, djurhälsa, immateriella rättigheter, bevarande av det nationella historiska och konstnärliga kulturarvet, socialpolitiska och kulturpolitiska mål.

…”

4 I artikel 15.2 g och 15.3 i nämnda direktiv föreskrivs följande:

”2. Medlemsstaterna skall undersöka om det i deras respektive rättsordningar föreskrivs att följande icke-diskriminerande krav skall vara uppfyllda vid tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet:

…

g) Fasta minimi- och/eller maximiavgifter som tjänsteleverantören måste tillämpa.

…

3. Medlemsstaterna skall se till att kraven i punkt 2 uppfyller följande villkor:

a) Icke-diskriminering: kraven får varken vara direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller, i fråga om företag, var företaget har sitt säte.

b) Nödvändighet: kraven skall vara motiverade av tvingande hänsyn till allmänintresset.

c) Proportionalitet: kraven skall vara lämpliga för att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås, de får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet och det skall inte vara möjligt att ersätta dessa krav med andra, mindre begränsande åtgärder som skulle ge samma resultat.

…”

Spansk rätt

5 Sakförarens uppgift regleras i huvudsak genom Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (lag 6/1985 om domstolsväsendet) av den 1 juli 1985 (BOE nr 157 av den 2 juli 1985) och dennes medverkan vid domstolsförfaranden regleras genom Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (civilprocesslagen 1/2000) av den 7 januari 2000 (BOE nr 7 av den 8 januari 2000) (nedan kallad civilprocesslagen). Sakförarens uppgift är i huvudsak att företräda parterna under förfarandet och att samarbeta effektivt med domstolarna för att underlätta förfarandets gång. Dessa uppgifter skiljer sig från, och är inte jämförbara med dem som advokater ska fullgöra.

6 I artikel 242.4 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Arvoden för tjänstemän, sakförare och fackmän ska utgå enligt fastställda taxor.”

7 Enligt Real Decreto n.º 1373/2003 por el que se aprueba el arancel de derechos de los procuradores de los tribunales (kungligt dekret nr 1373/2003 om godkännande av taxan för sakförare) av den 7 november 2003 (BOE nr 278 av den 20 november 2003), i dess lydelse enligt Real Decreto nr 1/2006 (kungligt dekret nr 1/2006) av den 13 januari 2006 (BOE nr 24 av den 28 januari 2006) (nedan kallat kungligt dekret nr 1373/2003), ska arvode till sakförare utgå med ett på förhand fastställt tvingande belopp. Detta belopp kan bli föremål för förhandling mellan sakföraren och dennes klient vilka får avvika från beloppet med högst 12 procent, under eller över den föreskrivna taxan. Ett maximibelopp per ärende fastställs på grundval av det belopp som tvisten rör. Efter lagändringar som gjordes under år 2010 begränsades det totala arvodesbeloppet som skulle utgå till en sakförare i ett och samma ärende, för en och samma åtgärd eller i ett och samma förfarande till högst 300 000 euro.

8 Direktiv 2006/123 införlivades med den spanska lagstiftningen genom Ley 17/2009 sobre el libre acceso a las actividades de servicios y su ejercicio (lag 17/2009 om fri tillgång till tjänstesektorn och om utövande av tjänster) av den 23 november 2009 (BOE nr 283 av den 24 november 2009).

Tvisterna vid de nationella domstolarna och tolkningsfrågorna

Mål C-532/15

9 Efter ett förfarande mellan Eurosaneamientos, Entidad Urbanística Conservación Parque Tecnológico de Reciclado López Soriano samt UTE PTR Acciona Infraestructuras (nedan kallade Eurosaneamientos m.fl.) och ArcelorMittal Zaragoza rörande utomobligatoriskt skadeståndsansvar, förpliktades det sistnämnda bolaget att ersätta rättegångskostnaderna. På begäran av Eurosaneamientos m.fl. fastställde justitiesekreteraren vid Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza, Spanien) rättegångskostnaderna.

10 ArcelorMittal Zaragoza bestred detta fastställande eftersom bolaget ansåg att arvodet för den sakförare som företrätt Eurosaneamientos m.fl. var otillbörligt och att arvodet för de sistnämnda bolagens advokat var otillbörligt och orimligt högt. Justitiesekreteraren vid Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) beslutade att advokatarvodet skulle jämkas till 17 558,70 euro inklusive mervärdesskatt och att sakförararvodet skulle jämkas till 2 793,56 euro inklusive mervärdesskatt.

11 Eurosaneamientos m.fl. överklagade justitiesekreterarens beslut till Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza).

12 Den 12 februari 2015 meddelade sistnämnda domstol tre beslut i samband med domstolsförfarandet rörande fastställande av rättegångskostnaderna, genom vilka den underkände den kritik som Eurosaneamientos m.fl. riktat mot advokaternas arvoden. Audiencia Provincial de Zaragoza gav parterna tillfälle att yttra sig över inledandet av ett förfarande enligt artikel 267 FEUF när det gällde kostnaderna som rörde sakförarnas tjänster, närmare bestämt den taxa enligt vilken dessa kostnader fastställs.

13 Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) hyser tvivel avseende huruvida systemet för ersättning till sakförare i Spanien är förenligt med unionsrätten. Mer specifikt har den domstolen påpekat att EU-domstolens dom av den 19 februari 2002, Arduino (C-35/99, EU:C:2002:97), och dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl. (C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758), synes tyda på att de villkor som ska vara uppfyllda för att det inte ska föreligga något

agerande som strider mot konkurrensreglerna är, för det första, att staten inte har frånhänt sig sina möjligheter att besluta om taxan i fråga eller att kontrollera genomförandet av den och, för det andra, att domstolarna i vissa undantagssituationer kan frångå de fastställda maximi- och minimigränserna.

14 I detta hänseende anser nämnda domstol att dess prövning inskränker sig till att kontrollera att taxan som fastställts genom kungligt dekret nr 1373/2003 har tillämpats strikt, utan att det finns någon möjlighet att i undantagsfall och genom ett motiverat beslut vare sig frångå de gränser som föreskrivs i taxebestämmelsen, eller pröva om det begärda beloppet är proportionerligt i förhållande till den tjänst som utförts. Den hänskjutande domstolen påpekar även att det av praxis från Tribunal Constitucional (Författningsdomstolen, Spanien) framgår att de nationella domstolarnas jämkning av sakförarарvoden utgör en tolkning *contra legem* av nationell rätt.

15 Vidare önskar Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza), samtidigt som den anser att det ankommer på EU-domstolen att tolka begreppen ”tvingande hänsyn till allmänintresset”, ”proportionalitet” och ”nödvändighet” i direktiv 2006/123, få klarhet i huruvida det är möjligt för nationella domstolar att, i fall där staten har antagit en författning rörande fastställande av taxan för tjänsterna och i vilken det finns en underförstådd förklaring rörande förekomsten av tvingande skäl av allmänintresse, pröva om en sådan begränsning av friheten att tillhandahålla tjänster motiveras av skäl av allmänintresse. I avsaknad av ett sådant skäl önskar den hänskjutande domstolen även få klarhet i huruvida det är möjligt för nationella domstolar att underlåta att tillämpa denna taxa eller att jämka de belopp som anges däri, trots att det framgår av rättspraxis från Tribunal Constitucional (Författningsdomstolen) att ett sådant beslut från nationella domstolar utgör en tolkning *contra legem*.

16 Slutligen anser den hänskjutande domstolen att ett fastställande av tvingande priser för vissa tjänster, oberoende av vilket arbete som faktiskt har utförts och av målets eventuella särart, utöver det omtvistade beloppet, kan utgöra ett åsidosättande av rätten till en rättvis rättegång i den mening som avses i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), och artikel 47 i stadgan, i den utsträckning som den som är part i ett mål, genom beslut om rättegångskostnader, kan åläggas kostnader som fastställts i förväg, utan att kunna försäkra sig om att dessa är proportionerliga eller rättvisa, vilket är en faktor som kan utgöra ett faktiskt hinder mot att väcka talan eller överklaga när utgången är oklar eller oviss.

17 Mot denna bakgrund beslutade Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till domstolen:

”1) Är en bestämmelse som staten har antagit och som föreskriver att staten ska utöva kontroll vid fastställandet av sakförarnas arvode, genom att storleken på detta arvode exakt och med tvingande verkan anges i en författning, samt genom att det föreskrivs att domstolarna, i synnerhet om en part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, ska göra en kontroll i efterhand i varje enskilt fall för att fastställa arvodet, även om den inskränker sig till att kontrollera att taxan har tillämpats strikt, utan att det finns någon möjlighet att i undantagsfall frångå de gränser som föreskrivs i taxebestämmelsen genom ett motiverat beslut, förenlig med artiklarna 4.3 FEU och 101 FEUF?

2) Gör EU-domstolens avgränsning av begreppen ”tvingande hänsyn till allmänintresset”, ”proportionalitet” och ”nödvändighet” i artiklarna 4 och 15 i direktiv 2006/123 det möjligt för medlemsstaternas domstolar att – i fall där staten har antagit en författning rörande fastställande av taxan för tjänsterna med en underförstådd förklaring, på grund av avsaknad av bestämmelser i den lagstiftning genom vilken direktivet införlivas, rörande förekomsten av tvingande skäl av allmänintresse, även om en jämförelse med unionens rättspraxis inte gör det möjligt att hävda detta – slå fast att det i ett konkret fall finns en begränsning som inte motiveras av allmänintresset och att således underlåta att tillämpa bestämmelser som reglerar sakförarnas ersättning eller att jämka denna?

3) Kan fastställandet av en bestämmelse av det här slaget vara oförenligt med rätten till en rättvis rättegång, såsom EU-domstolen har tolkat den?”

Mål C-538/15

18 Francesc de Bolós Pi, som är en spansk sakförare, väckte talan mot Urbaser avseende ett belopp om 66 912,73 euro jämte lagstadgad ränta och ersättning för kostnader, vilket ska täcka Francesc de Bolós Pis arvoden i två förvaltningsrättsliga mål som han anhängiggjort.

19 Urbaser har gjort gällande att det arvode som Francesc de Bolós Pi kräver är orimligt högt då det är oproportionerligt i förhållande till dennes arbetsinsats i nämnda förfaranden. I det ena målet bestod arbetsinsatsen nämligen endast i att inge nio skrivelser och i det andra målet i att inge tre skrivelser. Urbaser har vidare ansett att domstolarna bör ha rätt att fastställa sakförararvoden som är proportionella i förhållande till det utförda arbetet då fastställandet av arvodet enbart på grundval av det belopp som avses enligt kungligt dekret nr 1373/2013 är oförenligt med principen om fri konkurrens och därmed även med artikel 4.3 FEUF och direktiv 2006/123. Det är därför nödvändigt att begära ett förhandsavgörande.

20 Urbaser har även anfört att det fanns en oskriven överenskommelse mellan parterna om att sakförararvodena inte fick överstiga 2 000 euro. Enligt Urbaser beslutade sig dock Francesc de Bolós Pi för att inte följa denna överenskommelse. Advokaten i de mål som gav upphov till de krävda arvodena ska ha informerat rätten härom.

21 Genom beslut av den 23 juli 2015 anmodade Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien) parterna att yttra sig om huruvida en begäran om förhandsavgörande skulle hänskjutas till EU-domstolen.

22 I likhet med Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) önskar Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien) för det första att få klarhet i huruvida kungligt dekret nr 1373/2003 med hänsyn till EU-domstolens praxis är förenligt med artikel 101 FEUF, jämförd med artikel 4.3 FEU. Sistnämnda domstol påpekar särskilt att det enligt artikel 245.2 i civilprocesslagen inte är tillåtet för nationella domstolar att avvika från de fastställda gränserna i taxan som fastställts genom detta kungliga dekret. För det andra hyser domstolen tvivel när det gäller nämnda kungliga dekrets överensstämmelse med direktiv 2006/123 vilket föreskriver att minimitaxor för tjänster inte får införas, utom om det är nödvändigt, och att de ska rättfärdigas av ett tvingande hänsyn till allmänintresset och vara proportionerliga. För det tredje anser nämnda domstol att det förhållandet att det inte är möjligt att bestrida beloppen som fastställts i denna taxa på den grunden att de är oproportionerliga, orimligt höga eller inte stämmer överens med det utförda arbetet, kan vara oförenlig med Europakonventionen, närmare bestämt med rätten till en rättvis rättegång.

23 Mot denna bakgrund beslutade Juzgado de Primera Instancia de Olot att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Är en författning som kungligt dekret nr 1373/2003, enligt vilken sakförare erhåller ersättning enligt en minimitaxa från vilken avvikelse endast får göras med 12 procent uppåt eller nedåt, förenlig med artikel 101 FEUF, jämförd med artiklarna 10 FEUF och 4.3 FEU, när myndigheterna i medlemsstaten, inbegripet domstolarna, inte har någon möjlighet att avvika från den fastställda minimitaxan såvida inte särskilda omständigheter föreligger?

2) Beträffande tillämpning av ovannämnda taxa utan användning av de i taxan föreskrivna minimigränserna: kan särskilda omständigheter anses föreligga när det råder en betydande obalans mellan det arbete som faktiskt utförts och det arvode som ska utbetalas enligt taxan?

3) Är kungligt dekret nr 1373/2003 förenligt med artikel 56 FEUF?

4) Uppfyller nämnda dekret de krav på nödvändighet och proportionalitet som föreskrivs i artikel 15.3 i direktiv 2006/123?

5) Omfattar artikel 6 i Europakonventionen rätten att på ett effektivt sätt kunna angripa sakförararvoden som är oproportionerliga och inte motsvarar det arbete som faktiskt har utförts?”

24 Domstolens ordförande beslutade den 5 november 2015 att förena målen C-532/15 och C-538/15 vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen.

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

25 Consejo General de Procuradores de España (Sakförarsamfundet i Spanien) har anfört att respektive begäran om förhandsavgörande inte kan tas upp till prövning. Den spanska regeringen och Francesc de Bolós Pi har anfört att begäran om förhandsavgörande i mål C-538/15 inte kan tas upp till prövning eftersom, med beaktande av den nationella rätten, en tolkning av unionsrätten inte är nödvändig för att kunna avgöra det nationella målet. När det gäller mål C-532/15 ankommer det endast på de nationella domstolarna att uttala sig om tillämpningen av proportionalitetsprincipen. När det gäller mål C-538/15 är inte bestämmelserna i kungligt dekret nr 1373/2003, som den hänskjutande domstolen hänvisar till, tillämpliga på tvisten i det nationella målet eftersom denna uteslutande regleras av överenskommelsen som ingåtts mellan sakföraren och dennes klient.

26 Det framgår av fast rättspraxis att det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF utgör ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål som de ska pröva (se dom av den 6 september 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

27 Inom ramen för detta samarbete ankommer det uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av unionsrätten (se dom av den 6 september 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

28 Nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten ska således presumeras vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se dom av den 6 september 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 20 och där angiven rättspraxis).

29 I förevarande fall framgår det inte av de handlingar som getts in till EU-domstolen att det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i de nationella målen.

Prövning i sak

Inledande synpunkter

30 Inledningsvis erinrar domstolen om att det av fast rättspraxis följer att enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 april 2016, Oniors Bio, C-233/15, EU:C:2016:305, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

31 Denna möjlighet ska användas med avseende på respektive begäran om förhandsavgörande i förevarande mål.

Den första frågan i mål C-532/15 samt den första och den andra frågan i mål C-538/15

32 Genom den första frågan i mål C-532/15 och den första och den andra frågan i mål C-538/15 önskar de hänskjutande domstolarna få klarhet i huruvida artikel 101 FEUF, jämförd med artikel 4.3 FEU, ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den i de nationella målen, enligt vilken sakförare erhåller arvode enligt en taxa från vilken avvikelse endast får göras med 12 procent uppåt eller nedåt, när de nationella domstolarna endast får kontrollera att taxan har tillämpats strikt, utan att det finns någon möjlighet för domstolarna att i undantagsfall frångå de gränser som föreskrivs i taxebestämmelserna.

33 Inledningsvis erinrar domstolen om att sakförararvodena som fastställts genom kungligt dekret nr 1373/2003, som gäller inom en medlemsstats hela territorium, kan – tvärtemot vad Eurosaneamientos, Consejo General de Procuradores de España (Sakförarsamfundet i Spanien) och den österrikiska regeringen har anfört – påverka handeln mellan medlemsstaterna i den mening som avses i artiklarna 101.1 och 102 FEUF (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 5 maj 2008, Hospital Consulting m.fl., C-386/07, ej publicerat, EU:C:2008:256, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

34 Även om artiklarna 101 och 102 FEUF endast gäller företags beteenden och inte avser lagar och andra författningar som antagits av medlemsstaterna, medför dessa bestämmelser, jämförda med artikel 4.3 FEU, i vilken en skyldighet att samarbeta föreskrivs, emellertid att medlemsstaterna inte får vidta eller bibehålla åtgärder – inte heller i form av lagar eller andra författningar – som kan leda till att de på företag tillämpliga konkurrensreglerna förlorar sin ändamålsenliga verkan (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 5 maj 2008, Hospital Consulting m.fl., C-386/07, ej publicerat, EU:C:2008:256, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

35 Det framgår av domstens fasta praxis att det utgör en överträdelse av artiklarna 4.3 FEU och 101 FEUF om en medlemsstat antingen påbjuder eller främjar kartellbildning som strider mot artikel 101 FEUF eller förstärker verkningarna av sådana karteller, eller om medlemsstaten fråntar sina egna bestämmelser deras offentligrättsliga karaktär genom att delegera ansvaret för att besluta om ingripanden av ekonomiskt intresse till privata aktörer (se dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl., C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

36 För att bedöma om Konungariket Spanien har fråntagit lagstiftningen i de nationella målen dess offentligrättsliga karaktär ska det dels prövas huruvida det har delegerat upprättandet av en taxa för sakförararvoden till privata aktörer, i förevarande fall till yrkesorganisationer för sakförare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 februari 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, punkt 36, dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl., C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 48, samt beslut av den 5 maj 2008, Hospital Consulting m.fl., C-386/07, ej publicerat, EU:C:2008:256, punkt 21) dels,

huruvida fastställandet av arvoden till sakförare fortfarande omfattas av offentligrättslig kontroll (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 februari 2002, Arduino, C-35/99, EU:C:2002:97, punkt 42, dom av den 5 december 2006, Cipolla m.fl., C-94/04 och C-202/04, EU:C:2006:758, punkt 51, samt beslut av den 5 maj 2008, Hospital Consulting m.fl., C-386/07, ej publicerat, EU:C:2008:256, punkt 24).

37 I detta hänseende framgår det av beslutet om hänskjutande i mål C-532/15 att kungligt dekret nr 1373/2003 utgör en rättsakt som promulgerats av staten. Dessutom har den spanska regeringen i sitt skriftliga yttrande understrukit att dekretet inte har upprättats av yrkesorganisationer för sakförare, utan det rör sig om en rättsakt som antagits av det spanska ministerrådet, enligt det ordinarie förfarandet för att upprätta dekret.

38 När det vidare gäller förfarandet för att i det enskilda fallet fastställa sakförararvoden framgår det av besluten att begära förhandsavgörande att detta förfarande faller inom de nationella domstolarnas behörighet. I detta hänseende har de hänskjutande domstolarna påpekat att en nationell domstol är bunden av de belopp som fastställts genom den taxa som fastställts genom kungligt dekret nr 1373/2003 när den ska fastställa arvoden och att den inte ens under särskilda omständigheter får avvika från denna taxa, och inte heller får pröva huruvida arvodesbeloppen är proportionerliga i förhållande till de tjänster som utförts.

39 Det framgår även av besluten att begära förhandsavgöranden att kungligt dekret nr 1373/2003 föreskriver, dels, en möjlighet för en sakförare och dennes klient att avvika från de arvodesbelopp som fastställts genom kungligt dekret med 12 procent uppåt eller nedåt, dels, ett övergripande tak för de arvoden en sakförare erhåller i ett och samma mål. Det framgår av den spanska regeringens skriftliga yttranden att nämnda kungliga dekret även föreskriver en möjlighet att, i särskilda fall och efter godkännande av en domstol, avvika från de maximibelopp som föreskrivs genom det kungliga dekretet, samt en rätt för klienter att, inom ramen för förfarandet för fastställande av rättegångskostnader, bestrida kostnader som är onödiga, självpåtagna, överflödiga eller otillåtna enligt lag, samt arvoden som inte uppkommit inom ramen för tvisten.

40 Under dessa omständigheter kan inte Konungariket Spanien – endast på grund av att de nationella domstolarna vid fastställandet av sakförararvodet är skyldiga att iaktta bestämmelserna i en nationell lagstiftning som har upprättats och offentliggjorts av denna medlemsstat enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet – klandras för att ha delegerat behörigheten att upprätta denna lagstiftning eller dess genomförande till yrkesorganisationer för sakförare.

41 Av de skäl som angetts ovan i punkterna 37–39 kan nämnda stat inte heller anses påbjuda eller främja att yrkesorganisationerna för sakförare bildar karteller som strider mot artikel 101 FEUF eller förstärker verkningarna av sådana förfaranden eller påbjuder eller främjar missbruk av dominerande ställning som strider mot artikel 102 FEUF, eller förstärker verkningarna av sådant missbruk (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 5 maj 2008, Hospital Consulting m.fl., C-386/07, ej publicerat, EU:C:2008:256, punkt 26 samt där angiven rättspraxis).

42 Mot bakgrund av ovanstående ska den första frågan i mål C-532/15 samt den första och den andra frågan i mål C-538/15 besvaras på följande sätt. Artikel 101 FEUF, jämförd med artikel 4.3 FEU, ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den i de nationella målen, enligt vilken sakförare erhåller arvode enligt en taxa från vilken avvikelse endast får göras med 12 procent uppåt eller nedåt, när de nationella domstolarna endast får kontrollera att taxan har tillämpats strikt, utan att det finns någon möjlighet för domstolarna att i undantagsfall frångå de gränser som föreskrivs i taxebestämmelsen.

Den andra frågan i mål C-532/15 samt den tredje och den fjärde frågan i mål C-538/15

43 Genom den andra frågan i mål C-532/15 samt den tredje och den fjärde frågan i mål C-538/15 önskar de hänskjutande domstolarna få klarhet i huruvida artikel 56 FEUF ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den i de nationella målen, som de nationella domstolarna inte anser kan motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset i den mening som avses i artikel 4.8 i direktiv 2006/123 och att den inte uppfyller villkoren om proportionalitet och nödvändighet i den mening som avses i artikel 15.2 g och 15.3 i detta direktiv.

44 Domstolen erinrar om att enligt domstolens fasta praxis får den bara avvisa en tolkningsfråga som en nationell domstol har ställt när det är uppenbart att den unionsbestämmelse som EU-domstolen har att tolka inte är tillämplig (se beslut av den 12 maj 2016, Security Service m.fl., C-692/15–C-694/15, EU:C:2016:344, punkt 22 och där angiven rättspraxis).

45 I den mån respektive begäran om förhandsavgörande rör förenligheten av den nationella lagstiftningen i fråga med EUF-fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster, ska det påpekas att de bestämmelserna inte är tillämpliga på en situation som i alla avseenden är begränsad till en och samma medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 12 maj 2016, Security Service m.fl., C-692/15–C-694/15, EU:C:2016:344, punkt 23 och där angiven rättspraxis, samt dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 47.

46 Domstolen har slagit fast att de konkreta omständigheter som visar att det finns ett samband mellan EUF-fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster och saken eller sakförhållandena i ett mål, där omständigheterna i alla avseenden är begränsade till den berörda medlemsstaten, måste framgå av begäran om förhandsavgörande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 54.

47 I en sådan situation där omständigheterna i alla avseenden är begränsade till en och samma medlemsstat, ankommer det följaktligen på den hänskjutande domstolen att, i enlighet med kraven i artikel 94 i domstolens rättegångsregler, till EU-domstolen ange på vilket sätt tvisten i det nationella målet har en sådan anknytning till unionsbestämmelserna om de grundläggande friheterna som gör den begärda tolkningen nödvändig för att avgöra tvisten, trots att tvisten är av rent intern karaktär (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 55).

48 Det framgår emellertid inte på något sätt av respektive begäran om förhandsavgörande att det finns omständigheter som antingen har samband med parterna i målet vid de nationella domstolarna eller med dessa parters verksamheter, vilka inte är begränsade till den berörda medlemsstaten. Dessutom har de hänskjutande domstolarna inte visat på vilket sätt tvisterna i de nationella målen, trots att tvisterna är av rent intern karaktär, har en sådan anknytning till unionsbestämmelserna om de grundläggande friheterna att den begärda tolkningen framstår som nödvändig för att avgöra tvisterna.

49 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att respektive begäran om förhandsavgörande inte innehåller några konkreta omständigheter som gör det möjligt att fastställa att artikel 56 FEUF kan tillämpas på omständigheterna i det nationella målet.

50 Mot bakgrund av ovanstående konstaterar EU-domstolen att den inte är behörig att besvara den andra frågan i mål C-532/15 samt den tredje och den fjärde frågan i mål C-538/15 som ställts av Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) respektive Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien).

Den tredje frågan i mål C-532/15 och den femte frågan i mål C-538/15

51 Genom den tredje frågan i mål C-532/15 och den femte frågan i mål C-538/15 önskar de hänskjutande domstolarna få klarhet i huruvida artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den i de nationella målen, som inte gör det möjligt för klienter att effektivt bestrida sakförararvodena när dessa är oproportionerliga och inte motsvarar det arbete som faktiskt har utförts.

52 Av domstolens fasta praxis framgår att de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men att de inte kan tillämpas i andra fall. Domstolen har således redan påpekat att den inte kan pröva en nationell lagstiftning mot stadgan när lagstiftningen inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Om nämnda lagstiftning däremot omfattas av unionsrättens tillämpningsområde ska EU-domstolen, när den tagit emot en begäran om förhandsavgörande, lämna samtliga de upplysningar om tolkningen som är nödvändiga för att den nationella domstolen ska kunna avgöra lagstiftningens förenlighet med de grundläggande rättigheterna, vilka EU-domstolen ska säkerställa att de iakttas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 februari 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

53 Domstolen ska följaktligen pröva huruvida de rättsliga situationer som har föranlett de nationella målen omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.

54 Det kan, vad gäller respektive begäran om förhandsavgörande i förevarande mål, konstateras att den nationella lagstiftning som är aktuell i de nationella målen innebär en allmän reglering av vissa kostnader inom domstolsväsendet. Lagstiftningen syftar inte till att genomföra unionsrättsliga bestämmelser. Vidare innehåller unionsrätten inte någon särskild lagstiftning på området eller bestämmelser som kan inverka på den nationella lagstiftningen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 mars 2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 32).

55 Det framgår inte av besluten att begära förhandsavgörande att saken i de nationella målen avser ett sammanhang som rör unionsrätten (se, analogt, dom av den 22 december 2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punkterna 28 och 29, och, för ett liknande resonemang, beslut av den 28 november 2013, Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, punkt 23).

56 Mot denna bakgrund konstaterar domstolen att den inte är behörig att besvara den tredje tolkningsfrågan i mål C-532/15 och den femte frågan i mål C-538/15 som ställts av Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza) respektive Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien).

Rättegångskostnader

57 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i de nationella målen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) Artikel 101 FEUF, jämförd med artikel 4.3 FEU, ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell lagstiftning, såsom den i de nationella målen, enligt vilken sakförare erhåller arvoden enligt en taxa från vilken avvikelse endast får göras med 12 procent uppåt eller

nedåt, när de nationella domstolarna endast får kontrollera att taxan har tillämpats strikt, utan att det finns någon möjlighet för domstolarna att i undantagsfall frångå de gränser som föreskrivs i taxebestämmelsen.

2) **Europeiska unionens domstol är inte behörig att besvara den andra och den tredje tolkningsfrågan i mål C-532/15 samt den tredje, den fjärde och den femte tolkningsfrågan i mål C-538/15 som ställts av Audiencia Provincial de Zaragoza (Provinsdomstolen i Zaragoza, Spanien) respektive Juzgado de Primera Instancia de Olot (Förstainstansdomstolen i Olot, Spanien).**

Underskrifter